

Úvodní stránka>Soudní řízení>Občanskoprávní věci>Který soud je příslušný?

Který soud je příslušný?

Německo

Mezinárodní příslušnost německých soudů je určena podle příslušných právních aktů Evropské unie nebo prostřednictvím autonomních mezinárodních pravidel týkajících se občanskoprávního řízení, což zahrnuje také mezinárodní úmluvy. Dotazník se týká pouze otázek vnitrostátní příslušnosti.

1 Je třeba se obracet na obecný soud nebo na zvláštní, specializovaný soud (například pracovní soud)?

Pro občanskoprávní spory existují v Německu dvě různé soustavy soudů: občanské soudy (*Zivilgerichte*) a pracovní soudy (*Arbeitsgerichte*).

Pracovní soudy jsou příslušné pro všechny občanskoprávní spory mezi zaměstnanci a zaměstnavateli a spory mezi sociálními partnery. Ostatní povinnosti pracovních soudů vyplývají z § 2 a § 2a zákona o pracovních soudech (*Arbeitsgerichtsgesetz*, ArbGG). Podle § 5 odst. 1 druhé věty zákona o pracovních soudech jsou tyto soudy příslušné rovněž pro spory mezi osobami v situaci srovnatelné se zaměstnanci a jejich zákazníky. Všechny ostatní občanskoprávní spory spadají do příslušnosti občanských soudů, které jsou součástí obecných soudů.

2 Kdy jsou příslušné obecné soudy (tj. kdy jde o soudy, které jsou příslušné u daných věcí), jak mohu zjistit, na který soud se mám obrátit?

2.1 Rozlišují se nižší a vyšší obecné civilní soudy prvního stupně (například okresní coby nižší a krajské coby vyšší), a pokud ano, který je příslušný k projednání mé věci?

Občanskými soudy prvního stupně jsou okresní (*Amtsgericht*) a zemské (*Landgericht*) soudy.

1. Okresní soudy jsou příslušné zpravidla pro občanskoprávní spory, jejichž hodnota nepřesahuje 5 000 EUR a které nespadají do výlučné příslušnosti zemského soudu (§ 23 bod 1 zákona o organizaci soudů (*Gerichtsverfassungsgesetz*, GVG)).

Bez ohledu na hodnotu předmětu sporu mají okresní soudy výlučnou příslušnost rovněž v níže uvedených věcech (§ 23 a § 23a zákona o organizaci soudů). Okresní soudy jsou příslušné pro spory ohledně nároků vyplývajících z nájemního vztahu k obytným prostorám nebo ohledně trvání takového nájemního vztahu (§ 23 bod 2a zákona o organizaci soudů).

Okresní soudy mají dále výlučnou příslušnost v rodinných věcech a obecně v nesporných věcech (§ 23a odst. 1 první věta bod 1 a 2 zákona o organizaci soudů).

Další oblasti spadající do výlučné příslušnosti okresních soudů vyplývají z ustanovení § 23 bodu 2 písm. b) až d) a g) zákona o organizaci soudů.

2. Zemské soudy jsou v prvním stupni příslušné pro všechny občanskoprávní spory, pro něž nejsou příslušné okresní soudy. To se týká především věcí s hodnotou sporu vyšší než 5 000 EUR.

Bez ohledu na hodnotu sporu mají zemské soudy výlučnou příslušnost podle § 71 odst. 2 zákona s ohledem na:

- nároky vůči daňovým orgánům na základě právních předpisů o státní službě,
- nároky založené na nepravdivých, zavádějících veřejných informacích o kapitálových trzích nebo na neposkytnutí těchto informací, na použití nepravdivých nebo zavádějících veřejných informací o kapitálových trzích nebo na neinformování veřejnosti o tom, že tyto veřejné informace o kapitálových trzích jsou nepravdivé či zavádějící,
- spory týkající se práva objednatele na vydání příkazu a z toho plynoucího nároku zhotovitele na úpravu odměny v případě smluv o dílo ve smyslu § 650a občanského zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB)
- a nároky vztahující se na odpovědnost úředních osob.

Zemské soudy mohou zřídit senáty pro obchodní věci (§ 93 zákona o organizaci soudů). Tyto senáty jsou mimo jiné příslušné pro občanskoprávní nároky vůči podnikatelům a také pro spory v rámci směnečného a šekového práva. Taxativní výčet příslušností senátů pro obchodní věci je uveden v § 95 zákona o organizaci soudů. O projednání věci senátem pro obchodní věci musí žalobce požádat ve své žalobě (§ 96 odst. 1 zákona).

2.2 Místní příslušnost (je pro mou věc příslušný soud města A, nebo města B?)

2.2.1 Základní pravidla místní příslušnosti

V Německu platí podle pravidel občanského soudního řádu (*Zivilprozessordnung*, ZPO) o obecné soudní příslušnosti (§ 12–§ 18) základní zásada, že se místně příslušný soud určuje podle bydliště žalovaného. Jedná-li se o osobu, která nemá žádné trvalé bydliště, je určujícím místo jejího přechodného pobytu v Německu, a není-li známo ani toto místo, pak místo jejího posledního trvalého bydliště (§ 16 občanského soudního řádu). V případě právnické osoby je určující její sídlo (§ 17 ZPO).

2.2.2 Výjimky ze základního pravidla

2.2.2.1 Kdy si mohu vybrat mezi soudem v místě bydliště žalovaného (soud určený podle základního pravidla) a jiným soudem?

U některých druhů žalob má žalobce možnost zvolit si příslušnost (zvláštní, avšak nikoli výlučnou) jiného soudu, než je soud v místě bydliště žalovaného.

Příklady:

* V případě sporů vyplývajících ze smluvního vztahu a sporů týkajících se existence smlouvy se lze obrátit i na soud v místě, v němž má být splněn sporný závazek (zvláštní příslušnost podle místa plnění, § 29 odst. 1 občanského soudního řádu). K dohodě o místě plnění se z hlediska řízení přihlíží pouze tehdy, patří-li smluvní strany mezi kategorie osob, které jsou podle § 38 odst. 1 občanského soudního řádu oprávněny uzavřít dohodu o volbě soudu, viz bod 2.2.2.3.

Pojem „smluvní vztah“ zahrnuje bez ohledu na druh závazku všechny smlouvy upravené závazkovým právem. Pokud jsou příslušné pracovní soudy, použije se toto ustanovení obdobně.

* Pro žaloby z mimosmluvní odpovědnosti je příslušný také soud, v jehož obvodu k jednání došlo (§ 32 občanského soudního řádu).

* Podle § 20 zákona o silničním provozu (*Straßenverkehrsgesetz*, StVG) je pro nároky založené na tomto zákoně příslušný soud, v jehož obvodu došlo ke škodné události, tj. dopravní nehodě.

* Oběť trestného činu může v rámci trestního řízení uplatnit peněžní nároky vzniklé v důsledku trestného činu u soudu, u kterého byla podána obžaloba (adhezní řízení podle § 403 a násl. trestního zákoníku (*Strafprozessordnung*, StPO)).

* Místní příslušnost v případě řízení o rozvodu manželství je upravena v § 122 zákona o řízení v rodinných a nesporných věcech (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG). V souladu s tím je místně příslušný výhradně soud pro rodinné záležitosti (*Familiengericht*, oddělení okresního soudu), v jehož obvodu má obvyklý pobyt (ve smyslu střediska životních zájmů) jeden z manželů se všemi společnými nezletilými dětmi. Pokud v době zahájení řízení (tj. doručení návrhu na zahájení řízení) takovéto místo obvyklého pobytu se všemi společnými

nezletilými dětmi neexistuje, má výlučnou příslušnost soud pro rodinné záležitosti, v jehož obvodu má obvyklý pobyt jeden z manželů spolu s některými ze společných nezletilých dětí za předpokladu, že žádné ze společných dětí nemá obvyklý pobyt u druhého manžela.

Není-li příslušný soud určen podle výše uvedeného, má výlučnou příslušnost soud pro rodinné záležitosti, v jehož obvodu měli manželé poslední společný obvyklý pobyt, pokud tam jeden z manželů v době zahájení řízení (viz výše) dosud pobývá. Není-li příslušný soud určen ani podle tohoto, je rozhodující místo obvyklého pobytu odpůrce, ledaže tento účastník řízení nemá místo pobytu v Německu. V tomto případě je určující obvyklé místo pobytu žalobce. Není-li příslušnost určena ani tím, pak má výlučnou příslušnost soud pro rodinné záležitosti při okresním soudu v Berlíně-Schönebergu.

* Místní příslušnost pro věci týkající se výživného je upravena v § 232 zákona o řízení v rodinných a nesporných věcech. Soud, u něhož jsou nebo byly v prvním stupni projednávány žaloby ve věcech manželských, má výlučnou příslušnost s ohledem na výživné pro manžele a pro děti, pokud tato řízení dosud probíhají.

Jestliže již řízení ve věcech manželských neprobíhá, má s ohledem na záležitosti týkající se výživného pro nezletilé dítě nebo pro dítě se stejným postavením výlučnou příslušnost soud, v jehož obvodu má obvyklý pobyt dítě nebo rodič, který je oprávněn jednat jménem nezletilého dítěte. To neplatí v případech, má-li dítě nebo rodič obvyklý pobyt v zahraničí.

Ve všech ostatních záležitostech týkajících se výživného (výživné pro manžele nebo děti, na něž se nevztahují výše uvedená ustanovení, avšak rovněž výživné pro vnuky, rodiče nebo matky-samoživitelky) jsou i nadále platné obecné předpisy, tj. přednost má místo obvyklého pobytu odpůrce. V některých zvláštních případech existuje rovněž možnost volby soudu podle § 232 odst. 3 druhé věty zákona o řízení v rodinných a nesporných věcech.

* V řízení o rodičovské zodpovědnosti nebo o právu na styk platí stejná pravidla podle § 152 zákona, tj. pokud probíhá řízení o rozvodu manželství, zůstává příslušným daný soud. Neprobíhá-li řízení ve věcech manželských, je rozhodující místo obvyklého pobytu dítěte. Pro stanovení příslušnosti soudu je rozhodující okamžik, kdy je daná věc postoupena soudu.

2.2.2.2 Kdy musím zvolit jiný soud než soud v místě bydliště žalovaného (soud určený použitím základního pravidla?)

Pokud zákon výslovně označuje příslušnost za výlučnou, má dané místo přednost před všemi ostatními místy určujícími příslušnost, tzn., že žalobu lze podat (je přípustná) pouze u soudu s výlučnou příslušností. Výlučná příslušnost vyplývá především z občanského soudního řádu, avšak rovněž jako důsledek zvláštních předpisů (např. § 122 zákona o řízení v rodinných a nesporných věcech).

Pokud se žaloba týká pozemku nebo obdobného práva (např. dědičné právo stavby), je v určitých případech výlučně příslušný soud, v jehož obvodu se nemovitost nachází; to se týká žalob vyplývajících z vlastnictví nebo věcného břemene, sporů o zrušení věcného břemene, žalob z držby, žalob o vymezení hranic, žalob o rozdělení pozemků (§ 24 občanského soudního řádu).

Pro spory vyplývající z nájemních nebo pachtovních vztahů k prostorům nebo z existence takových vztahů je výlučně příslušný soud, v jehož obvodu se nájemní nebo pachtovní prostor nachází (§ 29a odst. 1 občanského soudního řádu). Toto ustanovení se však nepoužije v případě nájemních vztahů týkajících se bytových prostor k přechodnému používání (prázdninové byty, hotelové pokoje atd.), zařízených prostor pro jednotlivé nájemníky nebo domů a prostor určených k veřejným účelům (§ 29a odst. 2 občanského soudního řádu).

Pro žaloby proti vlastníkovni provozovny umístěné v Německu, jimiž se uplatňuje nárok na náhradu škody na životním prostředí, je výlučně příslušný soud, v jehož obvodu měla dotyčná provozovna nepříznivý vliv na životní prostředí (§ 32a občanského soudního řádu).

V případě řízení o náhradě škody způsobené nepravdivými nebo zavádějícími veřejnými informacemi o kapitálových trzích nebo neposkytnutím těchto informací veřejnosti nebo řízení týkajícího se plnění smlouvy na základě nabídky podle zákona o nabytí cenných papírů a převzetí (*Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz*) má výlučnou příslušnost soud, v jehož obvodu má sídlo dotyčný emitent, dotyčný subjekt nabízející jiné kapitálové investice nebo cílová společnost, pokud se toto sídlo nachází v Německu a stížnost směřuje přinejmenším mimo jiné také proti emitentovi, nabízejícímu nebo cílové společnosti (§ 32b).

V řízení o platebním rozkazu (*Mahnverfahren*) je výlučně příslušný okresní soud, který je pro žalobce obecně místně příslušný, jinými slovy soud v místě, v němž má žalobce bydliště, nebo v případě právnických osob sídlo (§ 689 odst. 2 první věta občanského soudního řádu). Nemá-li žalobce příslušný obecní soud v Německu, má výlučnou příslušnost okresní soud Wedding v Berlíně. To platí i tehdy, je-li v jiných právních předpisech stanovena jiná výlučná příslušnost.

V řízení o výkonu rozhodnutí je výlučně příslušný okresní soud, v jehož obvodu se výkon rozhodnutí má uskutečnit, nebo se uskutečnil (§ 764 odst. 2 a § 802 občanského soudního řádu). V případě vymáhání pohledávek a jiných majetkových práv je příslušný okresní soud v místě pobytu dlužníka (§ 828 odst. 2). Pro nucenou dražbu nebo nucenou správu pozemků je jako exekuční soud výlučně příslušný okresní soud, v jehož obvodu se nachází dotyčný pozemek (§ 1 odst. 1 a § 146 zákona o nucené dražbě a správě (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung (ZVG)*) a § 802 a § 869 občanského soudního řádu).

Uplatní-li třetí strana nárok na předmět výkonu rozhodnutí, který brání jeho zcizení, má výlučnou příslušnost soud, v jehož obvodu výkon rozhodnutí probíhá (§ 771 občanského soudního řádu).

Procesní soud prvního stupně (*Prozessgericht des ersten Rechtszugs*) je příslušný pro vymáhání určitého jednání, jeho strpění nebo ukončení v případě nezastupitelných úkonů (§ 894, § 895, § 888, § 890 občanského soudního řádu). Procesní soud prvního stupně je příslušný rovněž pro žaloby vyplývající z námitek proti nároku stanovenému v rozsudku (§ 767 občanského soudního řádu).

2.2.2.3 Mohou si strany samy určit soud, který by za normálních okolností nebyl příslušný?

a) Dohody

Občanský soudní řád umožňuje dohody o volbě soudu. Podle § 38 odst. 1 občanského soudního řádu se výslovnou nebo tacitní dohodou mezi stranami původně nepřislušný soud prvního stupně stává soudem příslušným; tuto dohodu je možné uzavřít pouze tehdy, jsou-li účastníky řízení podnikatelé, právnické osoby veřejného práva nebo zvláštní veřejnoprávní fondy. Příslušnost soudu prvního stupně si lze rovněž dohodnout v případě, kdy alespoň jedna ze smluvních stran nemá v Německu obecní soud (§ 38 odst. 2 občanského soudního řádu). V takovém případě musí být tato dohoda písemná nebo – pokud je učiněna ústně – musí být písemně potvrzena. Pokud jeden z účastníků řízení spadá do obecné působnosti soudu v Německu, pak může být v Německu zvolen pouze soud, který je obecným soudem tohoto účastníka, případně zvláštní soud se stanovenou příslušností v dané věci.

Podle § 38 odst. 3 občanského soudního řádu je dohoda o volbě soudu přípustná pouze tehdy, pokud je uzavřena výslovně a písemně po vzniku sporu nebo pokud je uzavřena pro případ, že budoucí žalovaný po ukončení smlouvy přesune své trvalé bydliště nebo obvyklý pobyt do zahraničí, nebo pro případ, že v okamžiku podání žaloby není jeho trvalé bydliště nebo místo jeho obvyklého pobytu známo.

Dohoda o volbě soudu se musí vždy týkat určitého právního vztahu a právních sporů, které s ním souvisejí; v opačném případě je neúčinná (§ 40 odst. 1 občanského soudního řádu). Dohoda o volbě soudu je nepřípustná také tehdy, pokud se týká nemajetkových nároků, o nichž rozhoduje okresní soud bez ohledu na hodnotu předmětu sporu. Dohoda o volbě soudu není přípustná v případě, kdy výlučnou příslušnost stanovuje zákon (§ 40 odst. 2 občanského soudního řádu).

Platná dohoda o volbě soudu je pro soudy závazná; to, zda je sjednána výlučná soudní příslušnost, záleží na obsahu sjednané dohody.

b) Nezpochybnění příslušnosti

Příslušnost soudu prvního stupně bude založena i tím, že žalovaný při ústním jednání ve věci samé nevznesl námitku nepřislušnosti soudu (§ 39 občanského soudního řádu). Probíhá-li řízení u okresního soudu, vzniká tento právní důsledek pouze tehdy, pokud soud na tuto skutečnost upozornil (§ 504 občanského soudního řádu).

Nepříslušnost soudu ovšem nelze zhojit nepodáním námitek v jednání ve věci samé, jestliže dohoda o volbě soudu není přípustná (viz výše, to se týká případů nemajetkových sporů a případů výlučné soudní příslušnosti).

3 Pokud je dána příslušnost specializovaných soudů, jak zjistím, na který z nich se mám obrátit?

Specifičnost vyplývá ze zvláštní pravomoci pracovních soudů nejen s ohledem na věcnou příslušnost podle § 2–§ 3 zákona o pracovních soudech (*Arbeitsgerichtsgesetz, ArbGG*).

Zvláštnosti existují také s ohledem na místní příslušnost. Pokud jde o řízení vedoucí k rozsudku ve smyslu § 2 zákona o pracovních soudech, odkazuje se nejprve na obecná pravidla občanského soudního řádu podle § 12–§ 40 (§ 46 odst. 1 občanského soudního řádu). V § 48 odst. 1a zákona o pracovních soudech je však stanovena zvláštní příslušnost (viz oddíl 2.2.2.1) soudu podle místa pracoviště, u nějž lze rovněž podat žalobu. Na dohody o volbě soudu se vztahují obecná pravidla uvedená v odpovědi na otázku 2. Je však třeba uvést, že v případě určitých sporů mohou sociální partneři podle § 48 odst. 2 zákona stanovit příslušnost soudu bez místní příslušnosti, aniž by byla dodržena ustanovení § 38 odst. 2 a 3 občanského soudního řádu.

U řízení vedoucích k usnesení ve smyslu § 2a zákona o pracovních soudech je v § 82 odst. 1 zákona stanovena výlučná příslušnost podle provozovny nebo sídla podniku.

Poslední aktualizace: 31/07/2023

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.